

Sygn. akt: III AUa 334/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 listopada 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Beata Michalska

Sędziowie: SSA Iwona Szybka

SSA Dorota Rzeźniowiecka (spr.)

Protokolant: st.sekr.sądowy Patrycja Stasiak

po rozpoznaniu w dniu 26 listopada 2014 r. w Łodzi

sprawy **E. C.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w P.**

o ustalenie kapitału początkowego i naliczenie podwyższenia emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych,

na skutek apelacji wnioskodawczyni

od wyroku Sądu Okręgowego w Płocku

z dnia 10 stycznia 2014 r., sygn. akt: VI U 2416/13;

oddala apelację.

III AUa 334/14

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 25 lipca 2013r. Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział P. odmówił E. C. ponownego ustalenia kapitału początkowego.

W odwołaniu od powyższej decyzji E. C. wniosła o jej zmianę i przeliczenie kapitału początkowego z uwzględnieniem w jego podstawie i wymiarze okresu pobierania zasiłku wychowawczego jako okresu składkowego. Odwołująca wniosła również o naliczenie podwyższenia emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych za skrócony ustawowo okres pracy w szczególnych warunkach, a nie do 67 roku życia.

Organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania.

Wyrokiem z dnia 10 stycznia 2014r. Sąd Okręgowy Płocku w punkcie pierwszym oddalił odwołanie od decyzji z dnia 25 lipca 2013r., w punkcie drugim sprawę w zakresie wniosku o naliczenie podwyższenia emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych przekazał organowi rentowemu celem rozpoznania i wydania decyzji.

Rozstrzygnięcie Sądu pierwszej instancji zapadło w następującym stanie faktycznym.

Decyzją z dnia 9 czerwca 2006r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział P. ustalił E. C. kwotę kapitału początkowego na dzień 1 stycznia 1999 r. w wysokości 100.311,64 zł.

Decyzją z dnia 6 września 2010r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w P. przyznał E. C., ur. (...) emeryturę na podstawie art. 88 Karty Nauczyciela w zw. z art. 47 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Do ustalenia podstawy wymiaru emerytury przyjęto wynagrodzenie, które stanowiło podstawę wymiaru składek z 10 lat kalendarzowych, tj. od 1 stycznia 2000r. do 31 grudnia 2009r. Wskaźnik wysokości podstawy wymiaru wyniósł 117,94%. Do ustalenia wysokości emerytury uwzględniono 29 lat, 2 miesiące okresów składkowych i 2 lata, 11 miesięcy okresów nieskładkowych.

Decyzją z dnia 31 stycznia 2013r. organ rentowy ponownie ustalił ubezpieczonej kapitał początkowy. Do ustalenia podstawy wymiaru kapitału początkowego przyjęto przeciętną podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne z 10 lat kalendarzowych: 1988, 1990 - 1998. Wskaźnik wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego wyniósł 93,35%. Podstawa wymiaru wyniosła 1.139,70 zł. Do ustalenia wartości kapitału początkowego przyjęto 17 lat, 6 miesięcy i 9 dni, tj. 210 miesięcy okresów składkowych oraz 2 lata, 10 miesięcy i 29 dni, tj. 34 miesiące okresów nieskładkowych, w tym 2 lata 7 miesięcy i 12 dni okresu urlopu wychowawczego. Współczynnik proporcjonalny do wieku odwołującej i okresów składkowych i nieskładkowych wyniósł 74%. Kapitał początkowy wyniósł 104.719,45 zł.

W dniu 28 czerwca 2013r. E. C. złożyła do organu rentowego wniosek o ponowne ustalenie kapitału początkowego żądając uwzględnienia w podstawie wymiaru kapitału zasiłku wychowawczego oraz w jego wymiarze okresu pobierania zasiłku wychowawczego jako okresu składkowego. Zaskarżoną decyzją z dnia 25 lipca 2013r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział P. odmówił ponownego ustalenia kapitału początkowego wskazując w uzasadnieniu, że zgodnie z art. 7 pkt 5 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych okres urlopu wychowawczego jest okresem nieskładkowym.

E. C. w okresie zatrudnienia w Szkole Podstawowej nr (...) w P. korzystała z urlopu wychowawczego od 20 stycznia 1988r. do 31 sierpnia 1990r.

W tym niespornym stanie faktycznym Sąd Okręgowy wskazał na treść art. 7 pkt 5 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, który to przepis jednoznacznie wymienia okresy urlopu wychowawczego i opieki nad dzieckiem jako okresy nieskładkowe. Okres urlopu wychowawczego dopiero po dniu 31 grudnia 1998r. objęto obowiązkiem ubezpieczeń emerytalnego i rentowych, a to na podstawie art. 6 ust. 1 pkt 19 ustawy z dnia 13 grudnia 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. nr 11 z 2007r., poz. 74) w związku z art. 16 ust. 8 tej ustawy, co wiąże się z zakwalifikowaniem ich do okresów ubezpieczenia według art. 6 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. nr 162, poz. 1118 z późn. zm.). Tym samym okresy urlopu wychowawczego, udzielonego przed tą datą, w czasie obowiązywania rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 17 lipca 1981r. w sprawie urlopów wychowawczych, należy traktować tak, jak okresy nieskładkowe (art. 7 pkt 5 ustawy o emeryturach i rentach z FUS), a takowe nie stanowią okresu ubezpieczenia (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 9 września 2008r., sygn. akt III AUa 1525/07, opubl. OSA 2010/3/90-95).

Zasadnie zatem okres urlopu wychowawczego od 20 stycznia 1988r. do 31 sierpnia 1990r. został potraktowany przez organ rentowy jako okres nieskładkowy, na podstawie art. 7 pkt 5 w zw. 174 ust. 2 pkt 2 ustawy emerytalnej. Nie był żadnych podstaw do zakwalifikowania urlopu wychowawczego jako okresu składkowego. Nie ma znaczenia, że odwołująca się otrzymywała w okresie urlopu wychowawczego zasiłek wychowawczy. Na podstawie § 8 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 17 lipca 1981r. w sprawie urlopów wychowawczych (Dz.U. z 1990r. Nr 76, poz. 454) zasiłki wychowawcze wypłacane były z funduszy przeznaczonych na ubezpieczenia społeczne. Zasiłek wychowawczy wypłacał na wniosek pracownicy zakład pracy, który udzielił jej urlopu wychowawczego a jeżeli zakład ten nie był upoważniony do wypłacania zasiłków z ubezpieczenia społecznego - właściwy oddział Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Zasiłki wychowawcze były więc świadczeniami z ubezpieczenia społecznego, których zgodnie z art. 174 ust. 3 w zw. z art. 15 ust. 3 ustawy o FUS nie zalicza się do podstawy wymiaru kapitału początkowego. Mając na uwadze powyższe na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. Sąd Okręgowy orzekł jak w pkt 1 wyroku. Natomiast żądanie naliczenia podwyższenia

emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych zgłoszone w odwołaniu jako nieobjęte decyzją zostało przekazane organowi rentowemu w trybie art. 477¹⁰ § 2 k.p.c.

W apelacji ubezpieczona zaskarżyła ten wyrok w całości, wnosząc o jego zmianę i uwzględnienie odwołania.

Skarżąca nie precyzując zarzutów, podtrzymała swoje stanowisko wyrażone w odwołaniu oraz powołała się na treść uchwały Sądu Najwyższego z dnia 18 maja 2011r. o sygn. I UZP 1/11, z której wynika, że okres urlopu wychowawczego wykorzystanego przed wejściem w życie ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z FUS, należy traktować jako równorzędne z zatrudnieniem, a matki przebywające na tych urloпах zachowały status pracownika.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie jest zasadna.

Skarżąca ponowiła w apelacji te wywody, które legły u podstaw konstrukcji odwołania i do których odniósł się Sąd Okręgowy w pisemnych motywach wyroku.

Treść pierwszego żądania E. C. sprowadza się w istocie do ustalenia wyższej emerytury przez ustalenie wysokości kapitału początkowego w ten sposób, aby przy obliczaniu po 1,3% podstawy wymiaru kapitału za każdy rok okresów składkowych - art. 174 w zw. z art. 53 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity - Dz. U. z 2009r. Nr 153, poz. 1227 z późn. zm.), uwzględnić dłuższe okresy składkowe, niż przyjęte do obliczenia kapitału 17 lat, 6 miesięcy i 9 dni, a to przez zaliczenie do okresów składkowych wnioskodawczyni okresu urlopu wychowawczego, z którego ubezpieczona korzystała od 20 stycznia 1988r. do 31 sierpnia 1990r. Trafnie Sąd Okręgowy uznał żądanie odwołującej za bezzasadne, w świetle art. 7 pkt 5 ustawy emerytalnej.

Przy ustalaniu prawa do świadczeń emerytalno-rentowych i ich wysokości uwzględnia się wymienione w art. 6 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS okresy składkowe oraz wskazane w art. 7 tej ustawy okresy nieskładkowe, które są zaliczane w wymiarze nieprzekraczającym jednej trzeciej udowodnionych okresów składkowych.

Pojęcie okresów składkowych i nieskładkowych wprowadziła ustawa z dnia 17 października 1991r. o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 104, poz. 450), zastępując wcześniejszy podział na okresy zatrudnienia, równorzędne i zaliczane do okresów zatrudnienia. Jako nieskładkowe ustawodawca wskazał w tej ustawie okresy niewykonywania zatrudnienia lub innej działalności zarobkowej z powodu przyczyn społecznie uzasadnionych np. wychowywanie dzieci, opieka nad chorymi, odbywanie studiów. Zasadniczo były to więc okresy niewykonywania pracy, a w związku z tym nieopłacania składek, które z doniosłych względów prawodawca uwzględnił w stażu decydującym o prawie (w ograniczonym zakresie) i o wysokości (niższy wskaźnik) emerytury lub renty. Wśród okresów nieskładkowych, wymienionych w art. 4 ustawy rewaloryzacyjnej znalazły się również takie, których cechą wspólną było sprawowanie opieki na inną osobą, przede wszystkim dzieckiem w wieku do lat 4 oraz dzieckiem, na które ze względu na jego stan fizyczny, psychiczny lub psychofizyczny przysługiwał zasiłek pielęgnacyjny - pkt 6, okresy opieki pielęgnacyjnej nad inwalidą wojennym zaliczonym do I grupy inwalidów - pkt 7, jak też okresy niewykonywania pracy, w granicach do 6 lat, spowodowane koniecznością opieki nad innym niż dziecko członkiem rodziny zaliczonym do I grupy inwalidów - pkt 8 art. 4. Uznając takie okresy niewykonywania pracy za okresy nieskładkowe ustawodawca wyszedł z założenia, że zakres opieki nad dzieckiem małym lub dzieckiem przewlekle chorym oraz osobą zaliczoną do I grupy inwalidów wymaga tak znacznego rozmiaru i nakładu czynności opiekuńczych, że nie jest możliwe ich pogodzenie z równoczesnym wykonywaniem pracy, uznanej za okres składkowy (por. uzasadnienie uchwały SN z dnia 16 września 1998r., III ZP 23/98, OSNP 1999/2/62). W ustawie z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z FUS rozbudowane zostały hipotezy norm określających okresy nieskładkowe z powodu opieki nad inną osobą, przez wskazanie w art. 7 pkt 5, iż okresami nieskładkowymi są przypadające przed dniem nabycia prawa do emerytury lub renty okresy urlopu wychowawczego, urlopu bezpłatnego udzielonego na podstawie przepisów w sprawie bezpłatnych urlopow dla matek pracujących

opiekujących się małymi dziećmi, innych udzielonych w tym celu urlopów bezpłatnych oraz okresy niewykonywania pracy - z powodu opieki nad dzieckiem: a/ w wieku do lat 4 - w granicach do 3 lat na każde dziecko oraz łącznie - bez względu na liczbę dzieci - do 6 lat, b/ na które ze względu na jego stan fizyczny, psychiczny lub psychofizyczny przysługuje zasiłek pielęgnacyjny - dodatkowo w granicach do 3 lat na każde dziecko.

Z takiego właśnie urlopu wychowawczego korzystała ubezpieczona przed nabyciem prawa do emerytury, tj. w latach 1988-1990. Okres ten został zaliczony do stażu ubezpieczeniowego wnioskodawczyni jako okres nieskładkowy oraz do wysokości świadczenia - przez obliczenie po 0,7% podstawy wymiaru za każdy rok. Słusznie Sąd Okręgowy uznał, że w stanie prawnym obowiązującym w okresie nabycia przez ubezpieczoną uprawnień emerytalnych i ustalania wysokości jej świadczenia nie ma możliwości uznania, że przebyty w latach 80. ubiegłego wieku urlop wychowawczy stanowi okres składkowy w rozumieniu art. 6 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Wobec jednoznacznego brzmienia art. 7 pkt 5 ustawy emerytalnej są to okresy nieskładkowe. Pracownik korzystający z urlopu wychowawczego faktycznie nie wykonywał pracy i nie otrzymywał wynagrodzenia, od którego były odprowadzane składki na ubezpieczenia społeczne. Od 1 stycznia 1999 r. okresy urlopu wychowawczego objęto obowiązkiem ubezpieczeń emerytalnego i rentowych na podstawie art. 6 ust. 1 pkt 19 w zw. z art. 16 ust. 8 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jednolity - Dz. U. z 2009r. Nr 205, poz. 1585 z późn. zm.) i obecnie stanowią one samodzielny tytuł ubezpieczeń emerytalno-rentowych.

Sąd Apelacyjny w pełni podziela pogląd wyrażony przez Sąd Najwyższy w składzie siedmiu sędziów, który w dniu 18 maja 2011r. w sprawie sygn. akt I UZP 1/11 podjął uchwałę, iż okresy bezpłatnego urlopu dla matek pracujących, opiekujących się małymi dziećmi, a następnie urlopu wychowawczego, wykorzystane przed dniem 1 stycznia 1999r., są od dnia 28 stycznia 1972r. okresem podlegania ubezpieczeniu społecznemu z tytułu pozostawania w stosunku pracy w rozumieniu art. 29 ust. 3 ustawy o emeryturach i rentach z FUS (OSNP 2012/1-2/14). Apelująca z treści tej uchwały wyprowadza mylny wniosek, że okres urlopu wychowawczego wykorzystany przed 1 stycznia 1999r. należy kwalifikować jako okres składkowy. Tymczasem zagadnienie prawne, którym zajmował się Sąd Najwyższy podejmując uchwałę w sprawie sygn. I UZP 1/11, dotyczy interpretacji art. 29 ust. 3 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, który to przepis umożliwia przejście na tzw. wcześniejszą emeryturę osobom podlegającym ubezpieczeniu społecznemu lub ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu pozostawania w stosunku pracy. Z przedmiotowej uchwały wynika, że okres urlopu wychowawczego pomiędzy 28 stycznia 1972r. a 1 stycznia 1999r. wlicza się do stażu, od którego zależy prawo do emerytury wcześniejszej dla pracowników. W żadnym razie nie oznacza to jednak, że okresy te należy kwalifikować jako okresy składkowe. Sąd Najwyższy w końcowej części swych rozważań zawartych w uzasadnieniu uchwały także zaznaczył wyraźnie, że są to okresy nieskładkowe w rozumieniu art. 7 pkt 5 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Innymi słowy, choć obecnie przebywanie na urlopach wychowawczych stanowi samodzielny tytuł ubezpieczenia, wyodrębniony z ubezpieczenia pracowniczego, to jednak osoba korzystająca z urlopu wychowawczego przed 1 stycznia 1999r. i pozostająca wówczas w zatrudnieniu może uzyskać wcześniejszą emeryturę dla pracowników na podstawie art. 29 ust. 3 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, z zaliczeniem tego urlopu do swego pracowniczego stażu pracy. Oczywiście będzie to okres nieskładkowy tak do nabycia prawa, jak i do obliczenia wysokości świadczenia.

Wobec powyższego stwierdzić należy, że problem prawny rozpatrywany przez Sąd Najwyższy w przywołanej sprawie w ogóle nie dotyczy istoty żądania ubezpieczonej, która nie dochodzi w przedmiotowym postępowaniu prawa do emerytury na podstawie art. 29 ust. 3 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Emerytura przysługuje wnioskodawczyni od 2010r. Nie ma jakichkolwiek podstaw, aby okres urlopu wychowawczego przebytego przed 1 stycznia 1999r. traktować jako okres składkowy przy ustalaniu wysokości kapitału początkowego - wobec jasnej i stanowczej regulacji art. 7 pkt 5 ustawy emerytalnej.

Odnosnie natomiast żądania naliczenia podwyższenia emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych, wskazać należy, że w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych przedmiot rozpoznania sprawy sądowej wyznacza decyzja organu rentowego, od której wniesiono odwołanie. Zgodnie z art. 477¹⁰ § 2 k.p.c., jeżeli ubezpieczony zgłosił nowe żądanie, dotychczas nierozpoznane przez organ rentowy, sąd przyjmuje to żądanie do protokołu i przekazuje go do rozpoznania organowi rentowemu. Zaskarżona decyzja z 25 lipca 2013r. będąca przedmiotem postępowania

w niniejszej sprawie nie zawierała rozstrzygnięcia dotyczącego żądania podwyższenia emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych, stąd też żądanie to słusznie podlegało przekazaniu organowi rentowemu do rozpoznania.

W tym stanie rzeczy, z omówionych wyżej względów, Sąd Apelacyjny oddalił apelację na podstawie art. 385 k.p.c.